

**กลยุทธ์การบริหารการพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในบริบท
มรดกโลกทางธรรมชาติ: กรณีศึกษาป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อ
เมืองบัวละพา แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว**

**The Strategy Development Administration Ecotourism Strategic Plan
of National Hinnamno in the Context of World Natural Heritage: A Case
Study of Hinnamno National Protected Area Bualapa District,
Khammouane Province, Lao People Democratic Republic**

สีสมพร สุธติจักษ์/ Sisomphone Sudthichak

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร / Faculty of Management Science Sakon Nakhon Rajabhat
University, Thailand

E-mail: sisomphone_67@yahoo.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปรากฏการณ์ในสภาพปัจจุบันในเขตป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อทางด้านสภาพธรรมชาติหรือนิเวศวิทยาตามสังคมวัฒนธรรมของผู้คนและการท่องเที่ยวที่ปรากฏอยู่ป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อในปัจจุบัน 2) พัฒนากลยุทธ์การบริหารการพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในบริบทมรดกโลกกลุ่มเป้าหมาย 58 คน ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ได้แก่ ภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคเอกชนและภาคองค์กรอิสระ และกลุ่มเป้าหมาย 15 คน โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ ใช้วิธีเลือกกลุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างและอธิบายเนื้อหาแบบพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า 1) สภาพปัจจุบันในเขตป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อมีลักษณะทางกายภาพที่โดดเด่น ได้แก่ ความหลากหลายทางชีวภาพ แม่น้ำเซบั้งไฟ ภูเขาหินปูน และสัตว์ป่าที่หลากหลายชนิด ด้านสังคมและวัฒนธรรมมีชนเผ่าต่างๆ เช่น ชนเผ่าผู้ไท, โย้ย และกะเลิง ชนเผ่ามอญ-ขะแม, ชนเผ่ามะกอง ตีรชนเผ่าผสม-ง่อน, สะลางและอื่นๆ สำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในป่าสงวนแห่งชาติ เช่น การเดินสำรวจถ้ำ ปั่นจักรยาน และการขี่รถมอเตอร์ไซด์ การเรียนรู้วิถีชีวิตท้องถิ่นและการดำรงชีวิตคนกับป่าและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนในอนาคต 2) การพัฒนากลยุทธ์การบริหารการพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ กลยุทธ์การสร้างเครือข่ายเอกชนมาลงทุน กลยุทธ์การส่งเสริมสนับสนุนภาครัฐ และเอกชนเข้าร่วมประชาสัมพันธ์ กลยุทธ์การส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาสมรรถนะให้บุคลากรมีความเชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวและมรดกโลก กลยุทธ์การส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาในพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กลยุทธ์การส่งเสริมสนับสนุนการศึกษา ผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และกลยุทธ์การส่งเสริมสนับสนุนการสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยว

คำสำคัญ: การพัฒนายุทธศาสตร์, การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ, ป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อ, มรดกโลกทางธรรมชาติ

Abstract

The purpose of this research is 1) to study about present situations in the Hinnamno National Protected Area which focus on natural aspect or socio-cultural ecology of local people and current eco-tourism development

of the area and 2) to develop the management strategy for eco-tourism development in the natural world heritage context. There are 58 target persons were interviewed by using the in-depth interview method, the target interviewees are from various sectors including key persons working government agencies, civil society organizations and independent organization. The workshop was helped with 15 target persons and the purposive sampling method is used as a tool to collect the information and data by using questionnaire forms that have structure and description to explain the descriptive analysis. The result from this research found out that 1) Hinnamno National Protected Area currently has the outstanding physical characteristics including its biodiversity, Xebangfai river, limestone landscape and variety of flora and fauna, socio-culture of ethnic groups such as Phou Thai, Yoiy, Kaleung, Mom-Khamae, Makong, Tri, Salang and other tribes. However, the eco-tourism development activities of the protected area consist of visiting the caves, cycling and driving the motorbike, learning the way of life of local villagers and their livelihood with forests and their sustainable uses of the natural resources in the future. 2) developing the management strategy for eco-tourism development strategy including strategies to develop the private investment network, promote the government-private sector involving in eco-tourism public relation, expertise capacity building for stakeholders in eco-tourism and world heritage field, eco-tourism development sites, studies on impact assessment from eco-tourism development and eco-tourism resource surveys.

Keywords: Management Strategy, Eco-tourism, Hinnamno National Protected Area, Natural Word Heritage

บทนำ

ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ปี พ.ศ.2559-2563 จากการประชุมครั้งที่ 7 ของพรรคและรัฐได้มีการมอบหมายภารกิจของแต่ละกระทรวงให้นำแผนยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ของประเทศที่ได้มอบหมายลงไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย และในส่วนของแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวป่าสงวนแห่งชาติ

หินหนามหน่อ มีการบริหารจัดการแบบการคุ้มครองร่วมในเขตป่าสงวนแห่งชาติ หินหนามหน่อ ได้แก่ การปกป้องรักษาความหลากหลายทางภูมิประเทศ ชีวนานาพันธุ์ คุณค่าทางด้านธรรมชาติโดยเฉพาะป่าไม้ พืชพันธุ์นานาชนิด สัตว์ป่า การศึกษาค้นคว้าทางด้านวิทยาศาสตร์ วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว การรับประกันการนำใช้ทรัพยากรป่าไม้แบบยั่งยืนของชาวบ้านและผู้ที่เกี่ยวข้องในระดับชั้นเมือง ชนกลุ่มบ้าน ชนบ้านและกลุ่มบริการ การท่องเที่ยวชุมชนบ้านและยังมีภาคเอกชนมาเป็นตัวแทนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชน การลงทุนโดยการสัมปทานในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สร้างความเข้มแข็งให้แก่กลุ่มบ้านบริหารจัดการท่องเที่ยวชุมชนบ้านมีศักยภาพในด้านการบริการนักท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพและรับผิดชอบต่อชนร่วมกันอย่างยุติธรรม โปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ คณะกรรมการที่เข้าร่วมมีการรายงานประเมินผลทุก ๆ 5 ปี เพื่อศึกษาผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในป่าสงวนแห่งชาติ หินหนามหน่อต่อไปในอนาคต (ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม, 2559-2563)

ป่าสงวนแห่งชาติ หินหนามหน่อ ตั้งอยู่ภาคกลางของ สปป. ลาว ห่างจากนครหลวงเวียงจันทน์ไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ประมาณ 450 ตารางกิโลเมตร อยู่ในเมืองบัวละพาออกจากตัวเมืองท่าแขก แขวงคำม่วนไปทางทิศตะวันออกประมาณ 170 ตารางกิโลเมตร ป่าสงวนแห่งชาติ หินหนามหน่อมีเนื้อที่ทั้งหมด 88, 500 เฮกตาร์ (แผนคุ้มครองร่วม 2559-2568) ทิศตะวันออกติดกับอุทยานแห่งชาติฟองยา-แกบ้ง สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม เป็นพื้นที่ชายแดนติดต่อกันและเป็นเขตภูหินปูนที่มีขนาดใหญ่ อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทัศนียภาพ ทางธรรมชาติที่งดงามและมีความหลากหลายทางด้านชีวนานาพันธุ์ มีภูเขาสันฐานที่งดงามในการต่อตัวของภูหินปูน และมีถ้ำอยู่หลายแห่งซึ่งมีคุณค่าในการอนุรักษ์ รักษาไว้ ในปัจจุบันรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวกำลังเตรียมความพร้อมในการเสนอเขตป่าสงวนแห่งชาติ หินหนามหน่อ เพื่อเสนอเข้าเป็นมรดกโลกขององค์การยูเนสโก รอบๆ เขตป่าสงวนแห่งชาติ

หินหนามหน่อมีประชาชนอาศัยอยู่ประมาณกว่า 8000 คน อาศัยอยู่ในเขตดังกล่าว จำนวน 19 บ้าน ประชาชนส่วนใหญ่เป็นชนชาวเผ่ากลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่ตามธรรมชาติทั้งภายในและภายนอก ซึ่งในแต่ละบ้านมีการกำหนดเขตพื้นที่คุ้มครองร่วมกันใช้ประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ หินหนามหน่อ โดยการชาวบ้านสามารถเข้าไปเก็บของป่า ของตงเฉพาะบริเวณพื้นที่ที่ถูกกำหนดไว้ตามแผนคุ้มครองที่มีการจัดสรรไว้เท่านั้น (กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2554: 8)

ปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตป่าสงวนแห่งชาติ หินหนามหน่อ มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในระยะ 3 ปีที่ผ่านมา ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวภายในประเทศ และมีชาวต่างประเทศเพียงร้อยละ 15 เท่านั้น เพื่อเข้ามาเยี่ยมชมธรรมชาติแบบดั้งเดิม ผู้ที่เข้ามาเยี่ยมชมสามารถเดินทางตามเส้นทางที่ได้กำหนดไว้ เช่น การเดินสำรวจถ้ำ การท่องเที่ยวในรูปแบบปั่นจักรยาน และการท่องเที่ยวในรูปแบบขี่รถมอเตอร์ไซด์ การพักอาศัยร่วมกับชุมชนท้องถิ่น การเรียนรู้วิถีชีวิต การเป็นอยู่ของประชาชนที่ดำรงชีวิตที่อาศัยอยู่กับป่าโดยตรง ส่วนกลุ่มที่ให้บริการนักท่องเที่ยวในเขตป่าสงวนแห่งชาติ หินหนามหน่อ มีจำนวน 4 บ้าน ได้แก่ บ้านหนองปิง บ้านหนองบัว บ้านหนองแสง และบ้านทุ่งข่า กลุ่มบ้านที่ประสบความสำเร็จส่วนใหญ่คือ บ้านหนองปิงที่มีรูปแบบการให้บริการนักท่องเที่ยว ถ้าเซบั้งไฟ สามารถเข้าชมได้สองฤดูเท่านั้น ยกเว้นฤดูฝนเพราะมีน้ำป่าในฤดูดังกล่าว สำหรับปัญหาที่เกิดขึ้นในระยะ 3 ปีที่ผ่านมาในปี พ.ศ.2556-2558 ด้วยจำนวนของนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ความต้องการท่องเที่ยว เช่น การเดินป่า ชมธรรมชาติและเส้นทางประวัติศาสตร์สมัยสงครามระหว่างสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามเหนือกับสหรัฐอเมริกาในปี พ.ศ.2513-2517 มีการทิ้งระเบิดเป็นจำนวนมาก ซึ่งยังปรากฏหลักฐานร่องรอยหลุมระเบิดเป็นจำนวนมาก และยังมีถ้าผู้สืบทอดในสมัยสงครามดังกล่าวอีกด้วย สำหรับการคมนาคมระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนเมษายนของทุกปี ยังไม่สะดวกสบายและยังขาดสิ่งอำนวยความสะดวกในการรองรับนักท่องเที่ยว เช่น บ้านพัก อาหาร รถโดยสาร ไกด์นำเที่ยว และผู้ให้บริการในกิจกรรมการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอกับความต้องการ ดังนั้นพรรคและรัฐของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้มอบหมายให้แขวงคำม่วน ดำเนินการหาแหล่งทุนมาสนับสนุนเพื่อพัฒนาเส้นทางหมายเลขที่ 21 เป็นระยะทาง 39 กิโลเมตร คาดหมายว่าเส้นทางดังกล่าวจะสร้างในช่วงระหว่าง ปี พ.ศ.2560-2562 รวมทั้งมีการเชื่อมเส้นทางผ่านเมืองมหาไซ ป่าหนามเข้าสู่เมืองบัวละพาเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาเยี่ยมชมได้ทุกฤดูกาล ซึ่งนโยบายของเมืองบัวละพาได้มีจัดสัมปทานรถโดยสารประจำทางให้เข้ามาให้บริการนักท่องเที่ยวเพื่อเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในเขตป่าสงวนแห่งชาติ หินหนามหน่อ (ยุทธศาสตร์การพัฒนาท่องเที่ยวป่าสงวนแห่งชาติ หินหนามหน่อ, 2559-2568: 27)

พรรคและรัฐของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้เล็งเห็นประโยชน์ที่จะได้รับจากเขตป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อ จึงได้มอบหมายให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมประจำแขวงคำม่วนดำเนินการบริหารจัดการให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและให้บรรลุเป้าหมายในการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตป่าสงวนแห่งชาติ หินหนามหน่อในปี พ.ศ.2568 โดยให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมบริหารจัดการตั้งแต่ระดับขั้นศูนย์กลาง ระดับขั้นแขวง และระดับท้องถิ่น เข้ามาร่วมกันบริหารจัดการท่องเที่ยวทุกขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน การดำเนินการ การจัดสรรกองทุน การอนุรักษ์ชีวนาพันธุ์ การรักษาวรรณกรรมของชุมชน การสร้างความเข้มแข็งของชุมชน และมีกองประชุมทบทวนผลการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ยุทธศาสตร์การพัฒนาท่องเที่ยวป่าสงวนแห่งชาติ หินหนามหน่อ, 2559-2563: 1) ในส่วนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สอดคล้องกับ สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน (2554) ได้ให้หลักการสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ ต้องมีการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติหรือทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมให้คงสภาพเดิมไว้ให้มากที่สุดไม่ถูกทำลาย เป็นการกระตุ้นจิตสำนึกของคนในท้องถิ่นให้พยายามดูแลรักษาและปกป้องทรัพยากรการท่องเที่ยวเหล่านั้น โดยไม่กระทำการใดๆ ที่เป็นผลเสียต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวเพียงเพื่อหวังผลประโยชน์ส่วนตน และเป็นการให้ความรู้ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวเพื่อตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวที่ตนเดินทางเข้าไปเยือนและให้ความร่วมมือแก่ชุมชนในท้องถิ่น

ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอันเป็นมรดกตกทอดของคนในท้องถิ่นนั้น ๆ ให้คงสภาพที่ดีต่อไปนาน ๆ ป่าสงวนแห่งชาติ หินหนามหน่อ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มุ่งเน้นให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่นของตนมากขึ้นและถือได้ว่าทรัพยากรธรรมชาติเป็นของทุกคน ในส่วนภาคสนามมี 6 หน่วย ภาระหน้าที่ในการแจ้งข้อมูลการเคลื่อนไหวประจำวันในเขตป่า ศึกษาค้นคว้า การลาดตระเวนประจำบ้าน และการปลูกจิตสำนึกให้กับประชาชนในการปกป้อง รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อพัฒนาไปสู่เขตพื้นที่การท่องเที่ยว การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ส่วนใหญ่ต้องได้คำนึงถึงนโยบายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่เกิดขึ้นรอบ ๆ บริเวณเขตป่าสงวนแห่งชาติ หน่วยงานต่าง ๆ ที่เข้ามามีส่วนในครั้งนี้นำประกอบด้วย การจัดของภาครัฐ ชาวบ้าน เอกชนสามารถอำนวยความสะดวกทั้งทางตรงและทางอ้อมให้แก่ชุมชนในท้องถิ่นให้ประสบความสำเร็จมีความยั่งยืนและเกิดประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นและสังคมโดยรวมการประสานงานระหว่างภาครัฐบาล ภาคเอกชนและทุกภาคส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องช่วยกันกำกับ ดูแล บำรุงรักษาและได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างเต็มที่ (ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อ, 2559-2563: 11)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเรื่องกลยุทธ์การบริหารการพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในบริบทมรดกโลกทางธรรมชาติ: กรณีศึกษาป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อ เมืองบัวละพา แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อนำผลที่ได้ไปพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตป่าสงวนแห่งชาติให้มากยิ่งขึ้นที่ส่งผลให้เกิดความสมดุลแก่ธรรมชาติและระบบนิเวศในที่สุด อีกทั้งการบริหารจัดการป่าสงวนแห่งชาติอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทำให้เกิดความยั่งยืนต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคมปลูกจิตสำนึกในการร่วมแก้ไขปัญหาการท่องเที่ยวในป่าสงวนแห่งชาติให้เกิดคุณค่าร่วมกัน ดูแลรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าสงวนแห่งชาติอย่างยั่งยืนต่อไป มีรายละเอียดของเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

วัตถุประสงค์

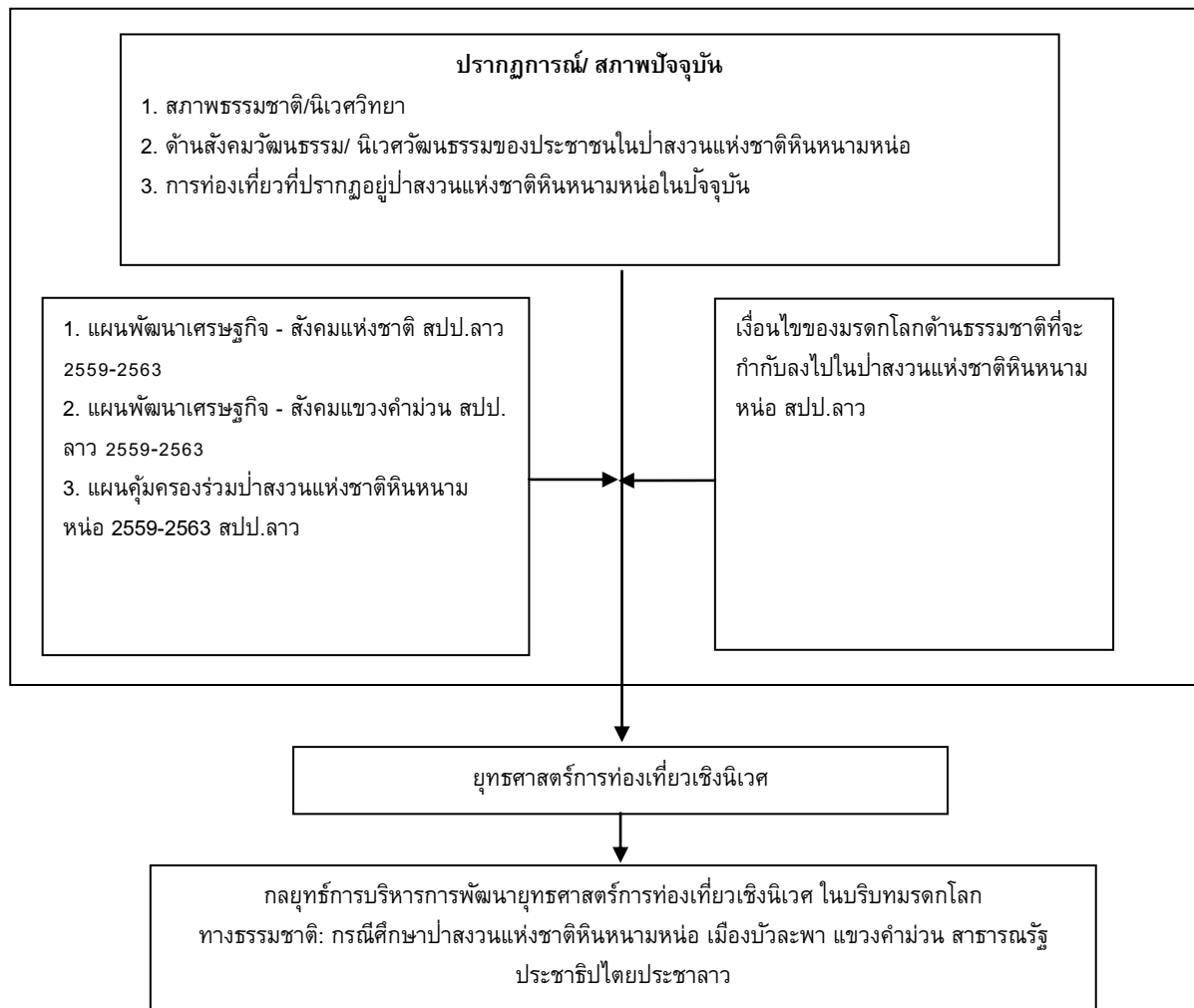
1. เพื่อศึกษาปรากฏการณ์ในสภาพปัจจุบันที่เป็นอยู่เขตป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อ ทั้งด้านสภาพธรรมชาติหรือนิเวศวิทยาของป่าหินหนามหน่อ ด้านสังคมวัฒนธรรมของผู้อยู่กับธรรมชาติหินหนามหน่อ หรือ นิเวศวัฒนธรรมของประชาชนในหินหนามหน่อและการท่องเที่ยวที่ปรากฏอยู่ป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อในปัจจุบัน
2. พัฒนากลยุทธ์การบริหารการพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในบริบทมรดกโลกทางธรรมชาติ: กรณีศึกษาป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อ เมืองบัวละพา แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นอย่างไร

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยเรื่องกลยุทธ์การบริหารการพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในบริบทมรดกโลกทางธรรมชาติ: กรณีศึกษาป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อ เมืองบัวละพา แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องการบริหารการพัฒนา แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับกลยุทธ์แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แนวคิด และแนวคิดเกี่ยวกับมรดกโลก ดังภาพประกอบ 1

แนวคิด ทฤษฎีการวิจัย

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารการพัฒนา แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับกลยุทธ์ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และแนวคิดเกี่ยวกับมรดกโลก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องกลยุทธ์การบริหารการพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในบริบทมรดกโลกทางธรรมชาติ: กรณีศึกษาป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อ เมืองบัวละพา แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร (Document Analysis) และการสัมภาษณ์ผู้ที่เป็นทางการและผู้ที่ไม่เป็นทางการ การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม คือ การสังเกต การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non Participant Observation) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Methodological Triangulation) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน (ประไพพิมพ์ สุธีสินนท์ และ ประสพชัย พสุนนท์, 2559) ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาปรากฏการณ์ในสภาพปัจจุบันที่เป็นอยู่เขตป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อ ทั้งด้านสภาพธรรมชาติหรือนิเวศวิทยาของป่าหินหนามหน่อ ด้านสังคมวัฒนธรรมของผู้คนที่อยู่กับธรรมชาติหินหนามหน่อ หรือนิเวศวัฒนธรรมของประชาชนในหินหนามหน่อและการท่องเที่ยวที่ปรากฏอยู่ป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อในปัจจุบัน

กลุ่มเป้าหมาย 58 คน ได้แก่ คณะกรรมการคุ้มครองร่วมชนบ้าน 19 บ้านเลือกเอาบ้านละ 2 คน 38 คน คณะกรรมการคุ้มครองร่วมชนเมือง 14 คน และที่ปรึกษาโครงการ 6 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วม และขั้นตอนที่ 2 การพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อในบริบทมรดกโลกทางธรรมชาติ กลุ่มเป้าหมาย 15 คน ได้แก่ แผนกกิจกรรม ป่าไม้ 4 คน แผนกทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 4 คน แผนกวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว ภาคเอกชน (GIZ) 3 คน และภาคสถานประกอบการ 4 คน โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกการประชุม การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการถอดเทป และการบันทึกภาคสนามในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำมาเรียบเรียงความหมาย จัดกลุ่มข้อมูลให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัยและทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

สภาพปัจจุบันที่เป็นอยู่เขตป่าสงวนแห่งชาติด้านสภาพธรรมชาติหรือนิเวศวิทยาที่มีลักษณะทางกายภาพที่โดดเด่น ได้แก่ พืชพันธุ์ แม่น้ำเซบั้งไฟที่มีธารน้ำลอดและภูเขาหินปูนหนาแน่น ธรณีวิทยา ประเภทสัตว์ ด้านสังคมวัฒนธรรมของผู้คนที่อยู่กับธรรมชาติหินหนามหน่อ ในป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อมี 19 หมู่บ้านที่ได้รับความรับผิดชอบคุ้มครองป่าสงวนแบ่งออกเป็น 4 กลุ่มหมู่บ้านคือ กลุ่มบ้านดู่, กลุ่มบ้านชะยุ, กลุ่มบ้านหนองปิง และกลุ่มบ้านหนองม้า ประกอบด้วย กลุ่มไท-ลาว: ชนเผ่าผู้ไท, โย้ยและกะเลิง ชนเผ่ามอญ-ขะแม, ชนเผ่ามะกอง ตีรชนเผ่าผสม-ง่อน, สะลา และอื่นๆ สำหรับการท่องเที่ยวที่ปรากฏอยู่ป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อในปัจจุบัน ได้แก่ 1) การท่องเที่ยวแหล่งน้ำ พบว่า แม่น้ำส่วนใหญ่ในเขตหินหนามหน่อเป็นแม่น้ำตามฤดูกาล และถือว่าเป็นลำห้วยที่ไม่มีน้ำไหลในฤดูแล้งซึ่งมีแหล่งน้ำไหลตลอดทั้งปีในเขตภูเขา (สูงกว่า 1,400 เมตร จากระดับน้ำทะเล) ป่าของ กวนกะอาน น้ำมะใสและห้วยกะเลาะ นอกจากนั้นแม่น้ำเซบั้งไฟยังเป็นเขตแดนของป่าสงวนทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ที่แม่น้ำเซบั้งไฟไหลผ่านมีความยาวของลำประมาณ 6.4 กิโลเมตร มีขนาดความกว้าง 76 เมตรและสูง 53 เมตร มีจุดที่กว้างที่สุด 200 เมตรและสูงสุด 120 เมตร นอกจากขนาดของลำแล้ว ภายในลำยังพบหินงอกหินย้อยที่สวยงาม มีลักษณะเป็นผาหินย้อย ไข่มุก วังน้ำ ซึ่งในนั้นมีวังน้ำยาวประมาณ 61 เมตร และ 2) การท่องเที่ยวธรณีวิทยาและดินความซับซ้อนและความหลากหลายด้านธรณีวิทยานี้ ลักษณะการเกิดและการเปลี่ยนแปลงทางด้านธรณีวิทยาที่เกิดขึ้นในป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อ ทำให้เกิดพื้นที่ภูเขาหินปูนที่กว้างใหญ่มีขนาด 1,100 เมตร โดยเป็นหินปูนที่มีหน้าดินและสายน้ำจำนวนหนึ่งหรือไม่มีเลยแสดงให้เห็นจากลักษณะหน้าดินของหินที่เก่าแก่ได้เกิดขึ้น และขยายตัวไปตามลักษณะที่แตกต่างกันไป เช่น ภูเขาหินปูนที่มีขนาดกว้างใหญ่เป็นลักษณะกำแพง หน้าผาสองชั้นขนาด 500 เมตร อยู่ระหว่างกลางของหน้าผาสูงชันหรือด้านข้างเท่านั้น บางที่สายน้ำที่คนในท้องถิ่นเรียกว่า “กวน” ที่เกิดจากการถูกกัดเซาะกลายเป็นยอดแหลมคล้ายกับกลุ่มรูปกรวย พร้อมทั้งเป็นภูเขาหินปูนที่สูงชันมีรอยแตกรวมกันและมีลักษณะหน้าดินที่สวยงามพร้อมทั้งมีร่องรอยน้ำที่กัดเซาะตามหน้าหิน และยอดภูเขาทำให้เกิดการก่อตัวใหม่และความบริสุทธิ์ของภูเขาหินปูนยังมีความแข็งแกร่ง การแตกของภูเขาหินปูนและสภาพอากาศทำให้ภูเขาหินปูนมีลักษณะที่แหลมคมและสวยงาม เช่น ล่องรอยการกัดเซาะจากน้ำจากข้างบนหน้าผาสู่หน้าดิน ทำให้เขตดังกล่าวได้ชื่อว่า “หินหนามหน่อ” (ก่อนหินที่แหลมคม) ภูเขาหินปูนหินหนามหน่อติดกับเขตผาหินปูนฟองยา-แกบัง ประเทศเวียดนาม เป็นพื้นที่ที่มีทัศนทางด้านธรรมชาติที่สวยงามแห่งหนึ่งมีความโดดเด่นเฉพาะของผาหินปูนที่สลับซับซ้อน ก่อให้เกิดความหลากหลายทางชีวนานาพรรณ และธรณีวิทยาที่สำคัญของโลกป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อแตกต่างจากป่าสงวนแห่งอื่นๆ เนื่องจากพื้นที่ภูเขาหินปูน มีความลำบากและอุปสรรคในการเข้าถึงทั้งของชาวบ้าน เจ้าหน้าที่ลาดตระเวน และการศึกษาค้นคว้า ผาหินปูนหินหนามหน่อไม่ใช่แค่จะมีแค่ผาหินล้อมรอบเท่านั้นแต่ยังคงปกคลุมไปด้วยป่าไม้ที่ซึ่งตรงกลางของผาหิน ลักษณะผามีหินล้อมอยู่ด้านบนของผาหิน และมีต้นไม้ใหญ่อยู่จำนวนหนึ่งที่สามารถมองเห็นได้อยู่ตามภูเขาสูงซึ่งเป็นที่ที่มีหินย้อยที่มีอาณาเขตติดกับภู

ผา เป็นเขตที่มีต้นไม้ใหญ่ที่มีความสูงถึง 25 เมตร (สูงสุด 45 เมตร) จุดกำเนิดของผาหินมีการเชื่อมต่อเข้าหากันของผา หินที่มีระดับความหนา ขนาด และความสูงที่แตกต่างกัน โดยทั่วไปแล้วในเขตพื้นที่หินหนามหน่อจะถูกปกคลุมไปด้วย ป่าไม้ และประเภทของสัตว์พบว่า จากการสำรวจถิ่นที่อยู่อาศัยทางธรรมชาติตามหน้าดินในป่าสงวนแห่งชาติหินหนาม หนอยังพบสัตว์ที่มีกระดูกสันหลัง จำนวน 377 ชนิด เช่น สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม 55 ชนิด, ประเภทนก 184 ชนิด, สัตว์ ครึ่งบกครึ่งน้ำ 21 ชนิด และปลา 96 ชนิด สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่มีลักษณะคล้ายกับมนุษย์จำนวน 7 ประเภท และได้ถูก ไฟป่าทำลาย เช่น ช้างแดงชะนีแกวขาว และโค่งหรือค่าง จัดเป็นสัตว์ใกล้จะสูญพันธุ์ของโลกที่ยังคงเหลืออยู่ในโลก ส่วน ชนิดอื่นๆ ประกอบด้วย นกกก 4 ประเภท ได้แก่ นกกกคอดแดง เป็นสัตว์ที่ถูกไฟป่าคุกคาม ส่วนชนิดอื่นๆ ที่ถูกไฟป่า คุกคาม ประกอบด้วย ลิงเสน, ลิงหมู, เยื้อง, กวาง, นากน้ำ, ไก่ขาว, ปาผา, และมีนกกระจอกผาหินปูนเป็นชนิดที่อาศัย อยู่ตามผาหินปูนทางภาคกลางของอินโดจีน ซึ่งเป็นที่รู้จักทั่วไปในเขตป่าสงวนการสำรวจผ่านมาทำให้เห็นถึง ความสำคัญของพันธุ์สัตว์ป่าหลายชนิด

ผลการพัฒนากลยุทธ์การบริหารการพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในบริบทมรดกโลกทางธรรมชาติ: กรณีศึกษาป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อ เมืองบัวหลวง แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า กลยุทธ์การบริหารการพัฒนา 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ 1 การมีส่วนร่วมการลงทุนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิง นิเวศป่าสงวนแห่งชาติ มี 4 กลยุทธ์ คือ 1) การส่งเสริม สนับสนุนภาคเอกชนมาลงทุนแบบยกเว้นภาษี 2) การส่งเสริม สนับสนุนค่าธรรมเนียมการขนส่ง 3) การส่งเสริม สนับสนุนความร่วมมือระหว่างภาครัฐอย่างต่อเนื่อง และ 4) การสร้าง เครือข่ายภาคเอกชนมาลงทุน ยุทธศาสตร์ที่ 2 การเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มี 5 กลยุทธ์ คือ 1) การส่งเสริม สนับสนุนภาครัฐและเอกชนเข้าร่วมการประชาสัมพันธ์ 2) การส่งเสริม สนับสนุนการประชาสัมพันธ์ ทางสื่อ สิ่งพิมพ์และติดป้าย 3) การส่งเสริม มาตรการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 4) การส่งเสริม สนับสนุนการประชาสัมพันธ์ แบบสัญจรทั่วแขวง และ 5) การส่งเสริม สนับสนุนประกวดแข่งขันการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ยุทธศาสตร์ที่ 3 การยกระดับ บุคลากรเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มี 4 กลยุทธ์ คือ 1) การส่งเสริม สนับสนุนบุคลากรไปศึกษาดูงานทั้ง ภายในประเทศและต่างประเทศ 2) การส่งเสริม สนับสนุนการสร้างศูนย์การเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 3) การ ส่งเสริม สนับสนุนเพื่อยกระดับบุคลากรด้านการศึกษา และ 4) การส่งเสริม พัฒนาสมรรถนะให้บุคลากรมีความ เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและมรดกโลก ยุทธศาสตร์ที่ 4 การบริหารจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มี 5 กลยุทธ์ คือ 1) การส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2) การส่งเสริม สนับสนุนรูปแบบ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่หลากหลาย 3) การส่งเสริม สนับสนุนการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว 4) การส่งเสริม สนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติแก่ชุมชน และ 5) การส่งเสริม สนับสนุนปลูกจิตสำนึกที่ดีให้ภาครัฐและ ภาคเอกชน ยุทธศาสตร์ที่ 5 การศึกษา ค้นคว้า วิจัยและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มี 4 กลยุทธ์ คือ 1) การส่งเสริม สนับสนุนกองทุนวิจัยการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2) การส่งเสริม สนับสนุนการศึกษาผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนาการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 3) การส่งเสริม สนับสนุนโครงการวิจัยการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแก่เยาวชน และผู้ที่สนใจ 4) การ ส่งเสริม สนับสนุนสถานศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนเข้าร่วมเครือข่ายการวิจัยการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มี 6 กลยุทธ์ คือ 1) การส่งเสริม สนับสนุนการสำรวจทรัพยากรการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ 2) การส่งเสริม สนับสนุนด้านความปลอดภัยและระบบสาธารณสุข 3) การส่งเสริม สนับสนุนภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 4) การส่งเสริม สนับสนุนการแสดงวิถี ชีวิตชุมชนและประเพณี วัฒนธรรม 5) การส่งเสริม สนับสนุนโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และ 6) การส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาแบบสื่อความหมายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

อภิปรายผล

สภาพปัจจุบันของเขตป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อ สปป.ลาว มีลักษณะทางกายภาพด้านสภาพธรรมชาติหรือ นิเวศวิทยาที่โดดเด่น ได้แก่ พืชพันธุ์นานาชนิด น้ำตก ธรณีวิทยา และสัตว์ป่า เช่น นกเงือก ค่างห้าสี ชะนีแกวขาว

และต่าง เป็นต้น ด้านสังคมวัฒนธรรมของผู้คนที่อยู่กับธรรมชาติหินหนามหน่อ มี 4 กลุ่มหมู่บ้านคือ กลุ่มบ้านดู่, กลุ่มบ้านชะยุ, กลุ่มบ้านหนองปิง และกลุ่มบ้านหนองม้าซึ่งประชาชนที่อาศัยอยู่มีหลายเผ่า ได้แก่ กลุ่มไท-ลาว: ชนเผ่าผู้ไท ไย้ยและกะเลิง ชนเผ่ามอญ-ขะแม ชนเผ่ามะกอง ตีรชนเผ่าผสม-ง่อน สะลาและอื่นๆ ปัจจุบันได้จัดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้กับนักท่องเที่ยว เช่น การเดินสำรวจถ้ำ การปั่นจักรยาน และการขี่รถมอเตอร์ไซด์ การพักอาศัยร่วมกับชุมชนท้องถิ่น การเรียนรู้วิถีชีวิต การเป็นอยู่ของประชาชนที่ดำรงชีวิตที่อาศัยอยู่กับป่าโดยตรงและยังเป็นการสร้างรายได้ในชุมชนพร้อมทั้งทำให้เกิดคุณค่าร่วมกัน ดูแลรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าสงวนแห่งชาติอย่างมั่นคงยั่งยืนต่อไปในอนาคต ทั้งนี้เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้ 1) การสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพราะธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถือว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ หากธรรมชาติและระบบนิเวศได้รับผลกระทบจากการใช้ประโยชน์ในรูปแบบใดก็ตาม โอกาสที่ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจะเสื่อมโทรมลงหรือถูกทำลายลงก็มีอยู่สูง การให้ความรู้ความเข้าใจหรือการสร้างจิตสำนึกแก่นักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือนจึงเป็นสิ่งสำคัญ 2) ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวซึ่งมีความสัมพันธ์กันโดยตรงเพราะนักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มักเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความปรารถนาหรือสนใจที่จะศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติในลักษณะต่างๆ และสภาพภูมิทัศน์ตามธรรมชาติตลอดจนธรรมชาติที่ยากลำบากต่อการเดินทางและทำท่าย และ 3) การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เพราะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนท้องถิ่นในระยะยาวมากกว่ากิจกรรมอื่นๆ การเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในรูปแบบต่างๆ จะช่วยให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนั้นรูปแบบของการมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อปัจจัยที่สำคัญคือ 1) การลงทุนเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกขนาดเล็กที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต่ำ 2) การเป็นภาคีเทศก์ 3) การนำสินค้าที่เป็นผลิตภัณฑ์พื้นบ้านมาขายแก่นักท่องเที่ยว และ 4) การจ้างงานในส่วนบริการอื่นๆ เป็นต้น (สายสุนีย์ สิงห์ทัศน์, 2555: 23) และหลักการสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องมีการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวต่างๆ

ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติหรือทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมให้คงสภาพเดิมไว้ให้มากที่สุดไม่ถูกทำลาย มีการกระตุ้นจิตสำนึกของคนในท้องถิ่นให้พยายามดูแลรักษาและปกป้องทรัพยากรการท่องเที่ยวเหล่านั้น โดยไม่กระทำการใดๆ ที่เป็นผลเสียต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวเพียงเพื่อหวังผลประโยชน์ส่วนตน และให้ความรู้ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวเพื่อตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวที่ตนเดินทางเข้าไปเยือนและให้ความร่วมมือแก่ชุมชนในท้องถิ่นในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอันเป็นมรดกตกทอดของคนในท้องถิ่นนั้น ๆ ให้คงสภาพที่ดีต่อไปนานๆ (สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน, 2554: 67)

ผลการพัฒนากลยุทธ์การบริหารการพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในบริบทมรดกโลกทางธรรมชาติ: กรณีศึกษาป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อ เมืองบัวละพา แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้แก่ ยุทธศาสตร์ 1 การมีส่วนร่วมการลงทุนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศป่าสงวนแห่งชาติ มี 4 กลยุทธ์ ยุทธศาสตร์ที่ 2 การเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มี 5 กลยุทธ์ ยุทธศาสตร์ที่ 3 การยกระดับบุคลากรเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มี 4 กลยุทธ์ ยุทธศาสตร์ที่ 4 การบริหารจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มี 5 กลยุทธ์ ยุทธศาสตร์ที่ 5 การศึกษา ค้นคว้า วิจัยและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มี 4 กลยุทธ์ ยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนากิจกรรมพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มี 6 กลยุทธ์ทั้งนี้เนื่องจากการระดมความคิดเห็นของภาครัฐ ภาคประชาชนและภาคเอกชนได้มีการเสนอยุทธศาสตร์ที่สำคัญและมีความเหมาะสมกับบริบทป่าสงวนแห่งชาติ

หินหนามหน่อ สปป.ลาว ที่มีศักยภาพในการบริหารจัดการยุทธศาสตร์ได้ซึ่งส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดโดยความรับผิดชอบของกระทรวงแถลงข่าว วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว (ยุทธศาสตร์การพัฒนาท่องเที่ยวป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อแขวงคำม่วน, 2562: 11) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุขชน อินทเสน (2554: 10-23) ได้ศึกษาเรื่องยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ได้แก่ 1) ยุทธศาสตร์พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2) ยุทธศาสตร์ส่งเสริมและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์

ชุมชน 3) ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ และ 4) ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน พัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ คณิงภรณ์ วงเวียน (2555: 9-10) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน พบว่า ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มี 4 ด้าน คือ 1) ยุทธศาสตร์ด้านพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวที่มีอยู่กับธรรมชาติ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวเนื่องกับธรรมชาติและมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ 2) ยุทธศาสตร์ด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการจัดการที่ครอบคลุมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและกำจัดมลพิษและควบคุมการพัฒนาท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขตเพื่อการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 3) ยุทธศาสตร์ด้านกิจกรรมและกระบวนการเป็นการท่องเที่ยวแบบสิ่งแวดล้อมศึกษาที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ โดยให้มีการศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศ และ 4) ยุทธศาสตร์ด้านการมีส่วนร่วม เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนเพื่อให้เกิดประโยชน์ทั้งในด้านการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิตและการรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม และการจัดการแหล่งท่องเที่ยวตั้งแต่การมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ภาคธุรกิจ ผู้ประกอบการ และนักท่องเที่ยวหรือผู้ที่เกี่ยวข้องและในส่วนของ ปัทมทิญา สิงห์ศร (2557: 141) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ 2) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างองค์ความรู้ท้องถิ่น 3) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างคุณค่าใหม่ 4) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน และ 5) ยุทธศาสตร์ด้านการเกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ภาครัฐควรนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปศึกษาความเป็นไปได้ของการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อ เมืองบัวละพา แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
2. ภาครัฐควรให้ความสำคัญของกลุ่มบ้านในเรืองการท่องเที่ยวในเรื่องความคิดสร้างสรรค์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและผลิตสินค้าและการบริการเพื่อให้ประชาชนได้รายได้ในชุมชน
3. ภาครัฐควรให้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านความรับผิดชอบต่อการท่องเที่ยวด้วยการจัดการประชุมภายในชุมชนร่วมกันแก้ไขปัญหาเพื่อพัฒนากิจกรรมต่างๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในบริบทมรดกโลกทางธรรมชาติ: กรณีศึกษาป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อ เมืองบัวละพา แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
2. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลสำเร็จต่อการนำไปสู่การปฏิบัติยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในบริบทมรดกโลกทางธรรมชาติ: กรณีศึกษาป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อ เมืองบัวละพา แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
3. ควรศึกษาอัตลักษณ์ชนเผ่าบริเวณป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อ เมืองบัวละพา แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2554. แผนดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ 5 ปี ครั้งที่ 2 ปี พ.ศ.2554-2559. นครหลวงเวียงจันทน์: สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว.

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2554. ยุทธศาสตร์การพัฒนาท่องเที่ยวป่าสงวนแห่งชาติหินหนาม
หน่อ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2554. ยุทธศาสตร์การพัฒนาท่องเที่ยว. แขวงคำม่วน: สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชน
ลาว.

คณิศร วงเวียน. 2555. “การพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนที่เกาะเสม็ด จังหวัดระยอง.”
วารสารการบริหารและการท่องเที่ยว 7 (2): 86.

ปัทมทิยา สิงห์คราม. 2557. “ปัจจัยพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนร
สิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร.” วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 33 (1):
141.

ประไพพิมพ์ สุวีสินนท์ และ ประสพชัย พสุนนท์. 2559. “กลยุทธ์การเลือกตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ.”
วารสารปริชาต มหาวิทยาลัยทักษิณ 29 (2): 32-48.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2545. การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว หน่วยที่ 1-7. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม. 2559. ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ปี พ.ศ.2559-2563
กระทรวงกลาโหม. นครหลวงเวียงจันทน์: สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว.

ยุทธศาสตร์การพัฒนาท่องเที่ยวป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อแขวงคำม่วน. 2562. ยุทธศาสตร์การพัฒนา
ท่องเที่ยวป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อแขวงคำม่วน. ปี พ.ศ.2559-2563. แขวงคำม่วน: สาธารณรัฐ
ประชาธิปไตยประชาชนลาว.

วิมล จิโรจน์, ประชิต สกุนพัฒนา และ อุดม เขยกิจวงศ์. 2548. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพฯ: แสงดาว.

สายสุนีย์ สิงห์ทัศน์. 2555. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. สืบค้นจาก <http://www.highlightthailand.com>.

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน. 2554. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. สืบค้นจาก <http://Kanchanapisek.or.th>.

สุชน อินทเสน. 2554. “ยุทธศาสตร์พัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์: กรณีศึกษาตำบล
ปากน้ำปราด.” วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 7 (1): 10-23.